

Απόψεις των σπουδαστών του Ε.Π.ΠΑΙ.Κ. της Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. για τον ρόλο του επόπτη- παιδαγωγού κατά την πρακτική τους άσκηση με μικροδιδασκαλία

Ιγνάτιος Καράμηνας

1. Εισαγωγή

Η Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. ως παιδαγωγική σχολή έχει βασική της αποστολή τόσο την υποστήριξη και παιδαγωγική κατάρτιση των προπτυχιακών σπουδαστών των Τμημάτων Τεχνολόγων Εκπαιδευτικών (ΤΤΕ) όσο και την οργάνωση και λειτουργία Προγραμμάτων Παιδαγωγικής Κατάρτισης καθώς και Επιμόρφωσης και Εξειδίκευσης (Ν. 3027/02). Στα Προγράμματα Παιδαγωγικής Κατάρτισης της Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε., όπως είναι το Ετήσιο Πρόγραμμα Παιδαγωγικής Κατάρτισης (Ε.Π.ΠΑΙ.Κ.), μετέχουν κατόπιν επιλογής των μετρήσιμων τυπικών τους προσόντων, απόφοιτοι Σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, οι οποίοι επιθυμούν να αποκτήσουν το Πιστοποιητικό Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας με στόχο μετά από επιτυχία στις εξετάσεις του Α.Σ.Ε.Π., τον διορισμό τους στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Η φοίτηση στο Ε.Π.ΠΑΙ.Κ. είναι ετήσια, υποχρεωτική και διεξάγεται κατά τις απογευματινές ώρες δεδομένου ότι οι σπουδαστές είναι εργαζόμενοι τις περισσότερες φορές. Ένα βασικό χαρακτηριστικό των φοιτούντων στο Ε.Π.ΠΑΙ.Κ. είναι ότι είναι ενήλικες εκπαιδευόμενοι, οι οποίοι εκπαιδεύονται μετά την απόκτηση του βασικού τους πτυχίου και έχοντας μεσολαβήσει αρκετός χρόνος στη διάρκεια του οποίου εργάστηκαν ή εργάζονται σε ειδικότητες διαφορετικές από αυτές των βασικών τους σπουδών (Ρέππα, Φίλιος & Καλούρη, 2005).

Ανάμεσα στις βασικές υποχρεώσεις των σπουδαστών του Ε.Π.ΠΑΙ.Κ. είναι ο σχεδιασμός και η διεξαγωγή μικροδιδασκαλιών στο πλαίσιο των Πρακτικών Ασκήσεων Διδασκαλίας (Π.Α.Δ.). Οι Π.Α.Δ. αποτελούν «την πρακτική διάσταση των παιδαγωγικών σπουδών» των σπουδαστών στην Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. Είναι «ένα οργανωμένο πλέγμα δραστηριοτήτων», το οποίο συμπεριλαμβάνει μικροδιδασκαλίες, προκαταρκτικές διδασκαλίες, παρακολουθήσεις και διδασκαλίες σε επιλεγμένα σχολεία (βλ. και Καράμηνας, 2009).

Η μικροδιδασκαλία (microteaching) αποτελεί μια εργαστηριακή άσκηση διάρκειας 5 έως 20 λεπτών, ανάλογα με το μοντέλο που ακολουθείται κάθε φορά, κατά την οποία ο εκπαιδευόμενος εκπαιδευτικός

διδάσκει μια μικρή διδακτική ενότητα σε ένα μικρό ακροατήριο, αποτελούμενο από συναδέλφους του με σκοπό την εξοικείωσή του με συγκεκριμένες διδακτικές δεξιότητες. Βασικό στοιχείο της μικροδιδασκαλίας είναι η βιντεοσκόπηση ώστε εκτός από τους εκπαιδευόμενους να είναι σε θέση και αυτός που διδάσκει να δει τον εαυτό του στο βίντεο ως διδάσκοντα, αμέσως μετά την πραγματοποίησή της ή και αργότερα. Μετά την προβολή ακολουθούν σχόλια και κρίσεις από τους εκπαιδευόμενους και τον επόπτη-παιδαγωγό (βλ. και Γεωργούσης, 1980; Χατζηδήμου, 1997; Ταρατόρη, 1999; Ιακωβίδης, 1999; Καψάλης & Βρεττός, 2002; Κουγιουρούκη, 2003; Πλαγιανάκος, 2006; Γιαννακοπούλου, 2008).

Σύμφωνα με τις οδηγίες των Π.Α.Δ. στην Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε., ο σπουδαστής κατά τη μικροδιδασκαλία *«ασκείται σε μια διδακτική ενότητα της ειδικότητάς του»*, στην ουσία σε ένα *«συνεπτυγμένο πλήρες μάθημα»* διάρκειας 15 λεπτών με τουλάχιστον 5 συναδέλφους του ως συμμαθητές και με βιντεοσκόπηση της διδασκαλίας του. Στη συνέχεια ακολουθεί προβολή της διδασκαλίας και κατόπιν συζήτηση στην τάξη με τον επόπτη και τους συσπουδαστές (βλ. και Καράμηνας, 2009).

Την εποπτεία και καθοδήγηση των σπουδαστών κατά τη διάρκεια της μικροδιδασκαλίας έχει ο επόπτης-παιδαγωγός. Οι επόπτες επιλέγονται μετά από σχετική προκήρυξη και με βάση τα προσόντα που διαθέτουν τοποθετούνται σε πίνακα από τον οποίο με βάση τη σειρά κατάταξης προσλαμβάνονται από την Σχολή για την άσκηση της εποπτείας των Π.Α.Δ.. Ο επόπτης-παιδαγωγός έχει πολύ σημαντικό ρόλο να επιτελέσει καθ' όλη την πορεία εξοικείωσης των σπουδαστών με τη μικροδιδασκαλία. Ο ρόλος του είναι σημαντικός και απαιτητικός και οι σπουδαστές σε κάθε στάδιο της πρακτικής τους άσκησης έχουν ανάγκη από την παιδαγωγική καθοδήγησή του (βλ. και Χατζηδήμου & Ταρατόρη, 2006).

Σχετικά με τον ρόλο του επόπτη-παιδαγωγού είχαμε την ευκαιρία να συζητήσουμε με τους σπουδαστές στο πλαίσιο του θεωρητικού μαθήματος της «Διδακτικής Μεθοδολογίας» στο Ε.Π.ΠΑΙ.Κ. και να διαπιστώσουμε αρκετές φορές τις ενστάσεις και τους προβληματισμούς τους μεταξύ άλλων και για τον ρόλο του επόπτη-παιδαγωγού. Τα συμπεράσματα από αυτές τις συζητήσεις αποτέλεσαν την αφετηρία για την διερεύνηση που ακολουθεί.

Για τον ρόλο του επόπτη-παιδαγωγού έχει διεξαχθεί έρευνα με ενδιαφέροντα συμπεράσματα, όμως τα υποκείμενα της διερεύνησης ήταν φοιτητές των τμημάτων Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Α.Π.Θ. και του Π.Τ.Δ.Ε. του Δ.Π.Θ. (Χατζηδήμου & Ταρατόρη, 2006). Με δεδομένο, λοιπόν, ότι στην χώρα μας δεν έχει γίνει σχετική έρευνα, δηλαδή έρευνα που να διερευνά τις απόψεις σπουδαστών του Ε.Π.ΠΑΙ.Κ. για τον ρόλο του

επόπτη-παιδαγωγού (βλ. και Κουγιουρούκη, 2003; Χατζηδήμου & Ταρατόρη, 2006) κρίναμε ότι θα έχει ενδιαφέρον να επιχειρήσουμε τον σχεδιασμό σχετικής διερεύνησης, προκειμένου να αναδείξουμε τις απόψεις των ίδιων των σπουδαστών για τον ρόλο του επόπτη-παιδαγωγού κατά την πρακτική τους άσκηση με μικροδιδασκαλία.

Στη συνέχεια ακολουθεί η παρουσίαση της έρευνας για τον ρόλο του επόπτη-παιδαγωγού κατά την πρακτική άσκηση των σπουδαστών του Ε.Π.ΠΑΙ.Κ. με μικροδιδασκαλία, η οποία αποτελεί μέρος ευρύτερης έρευνας, που αναφέρεται στη μικροδιδασκαλία ως βασική τεχνική εκπαίδευσης των υποψηφίων εκπαιδευτικών στην Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε..

2. Μεθοδολογία της Έρευνας

Ως ερευνητικό εργαλείο αξιοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο, το οποίο κατασκευάστηκε από την ερευνητή για τις ανάγκες της έρευνας. Οι σπουδαστές κλήθηκαν να απαντήσουν σε ερωτήσεις ανοικτού τύπου σχετικά με την μικροδιδασκαλία ως τεχνική της πρακτικής τους άσκησης στο Ε.Π.ΠΑΙ.Κ.. Η ερώτηση που διερευνάται στην εργασία αυτή αφορά στον ρόλο του επόπτη –παιδαγωγού κατά την πρακτική τους άσκηση με μικροδιδασκαλία. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε μετά την εκτέλεση της 2^{ης} μικροδιδασκαλίας από τους σπουδαστές. Το ερωτηματολόγιο ήταν ανώνυμο και η συμμετοχή ήταν προαιρετική.

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 164 σπουδαστές από 5 τμήματα του Ε.Π.ΠΑΙ.Κ. κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2009-2013, που είχαμε την ευθύνη διδασκαλίας του θεωρητικού μαθήματος «Διδακτική Μεθοδολογία». Από τους 164 σπουδαστές που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο, οι 111 ήταν γυναίκες (67,7%), οι 49 άνδρες (29,9%) ενώ 4 δεν ανέφεραν το φύλο τους (2,4%). Ως προς την ειδικότητά τους, 31 είναι ΠΕ 18.10, 23 είναι 14.04, 13 είναι ΠΕ18.04, 12 είναι ΠΕ19, από 9 είναι ΠΕ12.04, ΠΕ12.05, ΠΕ18.24, από 5 είναι ΠΕ18.33, ΠΕ20, ΠΕ12.06, από 3 είναι ΠΕ12.01, ΠΕ12.13, ΠΕ18.09, από 2 είναι ΠΕ14.01, ΠΕ17.03, ΠΕ17.14, ΠΕ18.08, ΠΕ18.20, ΠΕ18.4, από 1 είναι ΠΕ09, ΠΕ12.08, ΠΕ17.02, ΠΕ17.12, ΠΕ18.02, ΠΕ18.07, ΠΕ18.12, ΠΕ 18.18, ΠΕ 18.21, ΠΕ18.23, ΠΕ18.32, ΠΕ18.36, ενώ 8 από αυτούς δεν ανέφεραν την ειδικότητά τους.

Αφού συγκεντρώθηκαν τα ερωτηματολόγια από 164 σπουδαστές, στη συνέχεια οι απαντήσεις τους μετά από επισταμένη μελέτη ομαδοποιήθηκαν και κατηγοριοποιήθηκαν. Ως μεθοδολογικό εργαλείο για την επεξεργασία των απόψεων των υποκειμένων της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η ανάλυση περιεχομένου με βασική μονάδα ανάλυσης το θέμα (Cohen, Manion, & Morrison, 2008). Με βάση το περιεχόμενο των απαντήσεων των

υποκειμένων του δείγματος προέκυψαν τρεις (3) θεματικές κατηγορίες (βλ. Πίνακα 1). Στη συνέχεια ακολουθεί η αναλυτική παρουσίασή τους.

Πίνακας 1:
Ποσοστιαία Κατανομή των Δηλώσεων κατά Θεματική Κατηγορία (N=331)

A/A	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ f	ΠΟΣΟΣΤΟ %
1	Θετική άποψη για τον ρόλο του επόπτη -παιδαγωγού	149	45
2	Κριτική άποψη για τον ρόλο του επόπτη -παιδαγωγού	66	20
3	Προτάσεις και επιθυμίες για τον ρόλο του επόπτη - παιδαγωγού	116	35
ΣΥΝΟΛΟ		331	100

3. Αποτελέσματα της Έρευνας

Από τα 164 ερωτηματολόγια που επιστράφηκαν, μετά από ειδική επεξεργασία με την αξιοποίηση της ανάλυσης περιεχομένου, προέκυψαν 331 δηλώσεις, οι οποίες με βάση την κοινή τους αναφορά κατανέμονται σε τρεις θεματικές κατηγορίες, που παρουσιάζονται αναλυτικά παρακάτω.

3.1 Θετική άποψη για τον ρόλο του επόπτη –παιδαγωγού

Από τις 331 δηλώσεις σχετικά με το ερευνητικό ερώτημα, οι 149 (45%) αναφέρονται σε θετικά σχόλια για το πώς επιτελεί ο επόπτης –παιδαγωγός τον ρόλο του κατά την πρακτική άσκηση των σπουδαστών του Ε.Π.ΠΑΙ.Κ. με μικροδιδασκαλία.

Ειδικότερα, σε 37 (24,8%) από τις 149 δηλώσεις, οι σπουδαστές αναφέρονται στο πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος του επόπτη-παιδαγωγού και υποστηρίζουν ότι «...είναι πολύ σημαντικός, λόγω του ότι μέσα από τις γνώσεις του μπορεί να βοηθήσει τους σπουδαστές να βελτιώσουν την διδασκαλία τους τονίζοντας τις αδυναμίες τους, τα λάθη τους», «...διορθώνει λάθη και δίνει συμβουλές από την πλευρά του ειδικού. Οι απόψεις του είναι σεβαστές και βοηθούν στη βελτίωση της μικροδιδασκαλίας», «...θεωρώ ότι είναι σημαντικός ο ρόλος του καθώς για αρχάριους δίνονται συμβουλές και κατευθύνσεις στον τρόπο που θα προετοιμάσουν μια μικροδιδασκαλία...», «...ο ρόλος του είναι πολύ σημαντικός και σίγουρα βοηθάει τη βελτίωση του τρόπου διδασκαλίας, παρουσίασης και πληρέστερης κατανόησης του σχεδίου

μαθήματος», «...ο ρόλος του είναι σημαντικός διότι επισημαίνει τις ελλείψεις, τα δυνατά σημεία».

Ακόμη, σε 17 (11,4%) από τις 149 δηλώσεις, οι σπουδαστές αναφέρονται στον βοηθητικό ρόλο του επόπτη και υποστηρίζουν ότι «...με τα σχόλια του βοηθά τον μελλοντικό εκπαιδευτικό να βελτιώσει τον τρόπο που αυτός διδάσκει», «...ο καθένας με διαφορετικό τρόπο μας βοήθησε να καταλάβουμε περισσότερα σχετικά με το πνεύμα της μικροδιδασκαλίας», «...η βοήθειά τους ήταν αρκετά εποικοδομητική», «...γενικά τα σχόλια του με βοήθησαν να βελτιωθώ στην πράξη», «...μας βοήθησε αρκετά με τις παρατηρήσεις του», «...ο επόπτης με βοήθησε πολύ. Τα σχόλιά του ήταν καθοριστικά για να καταλάβω τις μεθόδους και να έχω νέες ιδέες στο σχεδιασμό μαθήματος».

Επιπλέον, σε 13 (8,7%) δηλώσεις, οι σπουδαστές αναφέρονται στον καθοδηγητικό ρόλο του επόπτη και αναφέρουν ότι «...ο ρόλος του επόπτη σε γενικές γραμμές ήταν καθοδηγητικός». Σε 11 δηλώσεις αναφέρονται στον «συμβουλευτικό» του ρόλο. Επίσης, σε 11 δηλώσεις σχολιάζουν ότι ο ρόλος του είναι «διακριτικός». Ακόμη, σε 9 δηλώσεις αναφέρονται στον «υποστηρικτικό» του ρόλο. Σε 8 δηλώσεις στο ότι ο ρόλος του είναι «ενθαρρυντικός». Σε 7 δηλώσεις κάθε φορά ότι ο ρόλος του είναι «θετικός, απαραίτητος, καθοριστικός, εύστοχος». Σε 5 δηλώσεις υποστηρίζουν ότι είναι «ευγενικός». Σε 4 δηλώσεις αναφέρουν ότι είναι «εξαιρετικός». Σε τρεις 3 δηλώσεις κάθε φορά υποστηρίζουν ότι είναι «χρήσιμος και επεξηγηματικός». Σε 2 δηλώσεις κάθε φορά ότι είναι «έμπειρος, αναλυτικός, προσιτός, αγχολυτικός, και εποικοδομητικός» και τέλος σε 1 δήλωση κάθε φορά ότι είναι «ο πλέον κατάλληλος, σαφής, αποτελεσματικός, ότι δίνει κατευθύνσεις, καιρίος, πολύτιμος, πολύ καλός, αναγκαίος, καταλυτικός, επαγγελματίας, εμπνευστικός, συγκεκριμένος, συγκαταβατικός, δεκτικός, ήρεμος, ουσιαστικός, ανοικτός, πρόσχαρος και σωστός».

3.2 Κριτική άποψη για τον ρόλο του επόπτη -παιδαγωγού

Από τις 331 δηλώσεις σχετικά με το ερευνητικό ερώτημα, οι 66 (20%) αναφέρονται σε κρίσεις και σχόλια των σπουδαστών για το πώς επιτελεί ο επόπτης –παιδαγωγός τον ρόλο του κατά την πρακτική τους άσκηση με μικροδιδασκαλία.

Ειδικότερα, σε 19 (28,8%) από τις 66 δηλώσεις, οι σπουδαστές αναφέρονται στο γεγονός ότι δεν υπάρχει ενιαία γραμμή και κοινή κατεύθυνση σχετικά με τις οδηγίες και την καθοδήγησή τους από τους επόπτες. Όπως υποστηρίζουν, «...καθένας είχε την δική του άποψη όπου μάλιστα πολλές φορές ο ένας έβγαζε λάθος τον άλλο. Δεν υπήρχε ταύτιση στο

τι υποστήριζε ο καθένας ότι είναι σωστό αλλά και με αυτά που κάναμε και στη θεωρία», «...δυστυχώς όμως κάθε επόπτης είχε διαφορετικές απόψεις από τους προηγούμενους με αποτέλεσμα να αναρωτιέται κανείς, αν οι άνθρωποι που έρχονται να μας διδάξουν και θεωρούνται ειδικοί, δεν συμφωνούν μεταξύ τους, εγώ, που προσπαθώ για πρώτη φορά να διδάξω τι θα πρέπει να κάνω τελικά;», «...το πρόβλημα που υπάρχει είναι ότι ο κάθε επόπτης ανάλογα με την ειδικότητά του, την εμπειρία του, τις απόψεις του, εστιάζει σε διαφορετικά σημεία το ενδιαφέρον του και τις παρατηρήσεις του. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα σε ορισμένες περιπτώσεις να δημιουργείται σύγχυση σε εμάς σχετικά με το τι πρέπει τελικά να κρατήσουμε, ιδιαίτερα όταν οι απόψεις τους σε ένα συγκεκριμένο θέμα είναι αντιδιαμετρικά αντίθετες», «...κάποιοι επόπτες δίνουν βάση σε τελείως διαφορετικά πράγματα ο ένας από τον άλλο με αποτέλεσμα συζητώντας μεταξύ μας οι φοιτητές να βρισκόμαστε στο απόλυτο σκοτάδι για το τι είναι πολύ σημαντικό και τι λιγότερο», «...επειδή σε κάθε μικροδιδασκαλία ο επόπτης ήταν διαφορετικός, είχε διαφορετικά στάνταρ και διαφορετικές απόψεις πάνω στα ίδια θέματα, με αποτέλεσμα να υπάρχει σύγχυση και μπερδεμα μέσα μου», «...ο κάθε ένας κρίνει διαφορετικά από τον άλλο και όχι με κάποια σταθερά κριτήρια. Έτσι παρατήρησα ότι πράγματα που ο ένας επόπτης αναφέρει ως λάθος σε ένα τμήμα, κάποιος άλλος το θεωρεί σωστό».

Ακόμη, σε 5 δηλώσεις, οι σπουδαστές υποστηρίζουν ότι ο επόπτης-παιδαγωγός τους προκαλεί άγχος καθώς λειτουργεί ως τρόπος ελέγχου και αναφέρουν ότι «...ο επόπτης θεωρείται ως ένας τρόπος ελέγχου και αυτό από μόνο του δημιουργεί ένα επιπρόσθετο άγχος», «...η ύπαρξη του είναι λίγο αγχωτική», «...είναι αγχωτικός ο ρόλος τους κατά τη διάρκεια της μικροδιδασκαλίας». Επίσης, σε 5 δηλώσεις αναφέρονται στον μη βοηθητικό του ρόλο κατά την μικροδιδασκαλία, καθώς υποστηρίζουν ότι «...δεν πιστεύω πως βοήθησαν ώστε να υπάρξει κάποια βελτίωση», «...κάποιοι επόπτες δεν είχαν την ανάλογη εμπειρία ώστε να βοηθήσουν τους συναδέλφους μου». Επιπλέον, σε 3 δηλώσεις, οι σπουδαστές εστιάζουν στο γεγονός ότι οι επόπτες «ζητούσαν πράγματα που οι ίδιοι δεν εφάρμοσαν» (εννοώντας ότι δεν τους έκαναν οι ίδιοι οι επόπτες μικροδιδασκαλία). Ακόμη, σε 3 δηλώσεις, οι σπουδαστές εστιάζουν στον «αυστηρό ρόλο» του επόπτη ενώ σε 2 δηλώσεις κάθε φορά τονίζουν ότι είναι «υπερβολικός, αποθαρρυντικός, τυποποιημένος και αρτηριοσκληρωτικός».

Τέλος, σε 1 δήλωση κάθε φορά, υποστηρίζουν ότι ο επόπτης είναι «σχολαστικός, τετριμμένος, ανεπαρκής, χωρίς εμπειρία, μη καταρτισμένος, απόμακρος, κουραστικός, δεν έδινε επεξηγήσεις, αμέτοχος, αδιάφορος, εκτός θέματος, ακροατής, προκατειλημμένος, απρόσωπος, αόρατος, ότι λειτούργησε αποπροσανατολιστικά, έλεγε μόνο καλά λόγια για να φαίνεται καλός,

προσπάθησε να δικαιολογήσει τη θέση του, ασχολήθηκε με το τι φορούσε ο σπουδαστής, κοιτούσε μόνο το έντυπο».

3.3 Προτάσεις και επιθυμίες για τον ρόλο του επόπτη -παιδαγωγού

Από τις 331 δηλώσεις σχετικά με το ερευνητικό ερώτημα, οι 116 (35%) αναφέρονται στις προτάσεις και επιθυμίες τους για το πώς μπορεί να επιτελέσει ο επόπτης –παιδαγωγός πιο αποτελεσματικά τον ρόλο του κατά την πρακτική τους άσκηση με μικροδιδασκαλία.

Ειδικότερα, σε 54 (46,6%) από τις 116 δηλώσεις, οι σπουδαστές αναφέρονται σε προτάσεις τους ώστε οι απαιτήσεις για την μικροδιδασκαλία να έχουν ενιαία κατεύθυνση, δηλαδή να υπάρχουν κοινές οδηγίες για όλους τους επόπτες αλλά και ευελιξία στην χρήση των εντύπων που απαιτούνται από τους ίδιους. Πιο συγκεκριμένα, υποστηρίζουν ότι είναι απαραίτητο «...να υπάρχει εκ των πρότερων συνεννόηση των εποπτών ώστε να έχουν κοινή γραμμή και απαιτήσεις», «...να υπάρχει μια ομοιογένεια μεταξύ των εποπτών ως προς το τι ζητείται και ως προς τις παρατηρήσεις τους και όχι άλλοτε μια υπερβολική επιείκεια ή αυστηρότητα...», «...είναι πολύ σημαντικό όλοι οι επόπτες να συμφωνήσουν σε μια συγκεκριμένη δομή μικροδιδασκαλίας την οποία και να υπηρετούν», «...να υπάρχει συνεννόηση ανάμεσα στους επόπτες ώστε να μην κάνουν αντικρουόμενα σχόλια» «και να μην υποστηρίζει ο καθένας διαφορετικά πράγματα» «...οι επόπτες να έχουν κοινή γραμμή πορείας», «...να υπάρχουν κοινοί κανόνες που να ισχύουν για όλους τους επόπτες», «...να έχουν μια πιο «ομοιόμορφη» στάση όσον αφορά τι βαθμολογείται στην Π.Α.Δ. και τι ζητείται να αξιολογηθεί...», «...να έχουν κάποια βασική κατευθυντήρια γραμμή ώστε να υπάρχει σύμπνοια στον τρόπο βαθμολόγησης», «...θα μπορούσαν να έχουν τουλάχιστον όλοι μια κοινή τακτική και πορεία και μια ενιαία εκπαίδευση». Ακόμη, αρκετές δηλώσεις αναφέρονται στην επιθυμία να υπάρχει «ευελιξία ως προς τα έντυπα και στο σχέδιο μαθήματος...» αλλά και «...ως προς τη επιλογή του εντύπου Π.Α.Δ. που θα εφαρμόζεται».

Ακόμη, σε 39 (33,6%) από τις 116 δηλώσεις, οι σπουδαστές αναφέρονται στην επιθυμία τους πριν από την παρουσίαση της δικής τους μικροδιδασκαλίας να γίνεται προβολή παλαιότερων μικροδιδασκαλιών για την εξοικείωσή τους αλλά και αρκετοί από αυτούς υποστηρίζουν ότι ο ίδιος ο επόπτης είναι απαραίτητο να παρουσιάσει ενώπιον τους μικροδιδασκαλία ως πρότυπο πριν να ξεκινήσουν οι ίδιοι. Πιο συγκεκριμένα, υποστηρίζουν ότι είναι απαραίτητη η «προβολή πρότυπης βιντεοσκοπημένης μικροδιδασκαλίας πριν από την έναρξη», «...θα μπορούσαν να δείξουν κάποιο βίντεο ως παράδειγμα για το πώς πρέπει να διεξάγεται μια

μικροδιδασκαλία», «...θα ήθελα πριν από την πρώτη Π.Α.Δ... να έχω παρακολουθήσει τουλάχιστον ένα παράδειγμα στην πράξη», «...θα έπρεπε να μας έχουν δείξει και εξηγήσει από μια μικροδιδασκαλία σε κάθε μέθοδο για να είμαστε και εμείς πιο δημιουργικοί αφού μέχρι στιγμής από μόνοι ψάχνουμε και πειραματιζόμαστε», «...να μας κάνουν ένα παράδειγμα μικροδιδασκαλίας οι ίδιοι οι επόπτες», «...να προηγηθούν υποδειγματικές μικροδιδασκαλίες για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε καλύτερα ορισμένες έννοιες», «...θεωρώ ιδιαίτερα σημαντικό αυτό που προτείνουν να τα πράττουν και οι ίδιοι, αρχικά για να μας πείσουν...», «...να διεξάγεται παρουσίαση Π.Α.Δ.- πρότυπο από τον επόπτη», «...καλό θα ήταν πριν πάμε σαν τα πρόβατα στη σφαγή να μας κάνουν παραδείγματα πρότυπων Π.Α.Δ. και να μην θεωρούν ότι τα ξέρουμε χωρίς να τα ξέρουμε κάποια βασικά πράγματα».

Τέλος, σε 23 (19,8%) από τις 116 δηλώσεις, οι σπουδαστές αναφέρονται σε προτάσεις και επιθυμίες τους να είναι ίδιος ο επόπτης για όλες τις μικροδιδασκαλίες που παρουσιάζουν, ορισμένοι από αυτούς υποστηρίζουν ότι θα έπρεπε να είναι 2 οι επόπτες σε κάθε μικροδιδασκαλία κι ακόμη ότι οι επιλεγμένοι επόπτες θα πρέπει να είναι έμπειροι αλλά και πιστοποιημένοι με αξιολόγηση. Ειδικότερα, υποστηρίζουν ότι «...θα μπορούσε να είναι 2 οι επόπτες για να αλληλοσυμπληρώνονται τα ενδιαφέροντα και οι προσεγγίσεις», «...ίδιοι επόπτες για 1^η και 2 Π.Α.Δ.», «...προτείνω να είναι 2 οι επόπτες για να ακούμε πιο ολοκληρωμένες απόψεις από διαφορετικά άτομα κάθε φορά και να εξασφαλίζεται η υποστήριξή μας», «...προτείνω ο επόπτης να είναι συγκεκριμένα ο ίδιος σε κάθε ομάδα. Για να γίνεται καλύτερα η αξιολόγηση και να βλέπει αν υπάρχει βελτίωση ή στασιμότητα από τους μαθητές», «...να είναι ο ίδιος ώστε να βλέπει βελτιώσεις και λάθη», «...πρέπει να είναι ίδιος και στις 3 Π.Α.Δ. προκειμένου να διακρίνει τη εξέλιξη του μαθητή από την 1^η έως την τρίτη Π.Α.Δ.», «...θεωρώ ότι σε κάθε μικροδιδασκαλία πρέπει να είναι ο ίδιος επόπτης για να μπορεί να βλέπει την πορεία μας και να μας συμβουλεύει εποικοδομητικά και να μας καθοδηγεί», «...θα ήταν καλύτερα να είναι δυο συγκεκριμένοι οι επόπτες ώστε να κρίνουν κατά πόσο βελτιωνόμαστε στην εξέλιξη των μικροδιδασκαλιών». Ακόμη, προτείνουν ότι οι επόπτες «...πρέπει να είναι σχετικοί με το διδακτικό αντικείμενο», «...να είναι πιστοποιημένοι, με αρκετές ώρες εποπτείας (άρα να έχουν αρκετή εμπειρία) ούτως ώστε οι υποδείξεις τους μόνο θετικά αποτελέσματα να έχουν», «...πιστοποιημένοι επόπτες», «έμπειροι επόπτες που αξιολογούνται και η αξιολόγηση τους γνωστοποιείται και στους εξεταζόμενους», «...εμπειρότερους επόπτες», «...επόπτες πιο καταρτισμένοι», «...να τοποθετούνται έμπειροι και δοκιμασμένοι επόπτες», να γίνεται «αξιολόγηση εποπτών μικροδιδασκαλίας».

4. Συμπεράσματα-Συζήτηση

Με βάση τη αναλυτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας σχετικά με τις απόψεις των σπουδαστών του Ε.Π.ΠΑΙ.Κ. για τον ρόλο του επόπτη-παιδαγωγού κατά την πρακτική τους άσκηση με μικροδιδασκαλία, προκύπτει ότι από τις 331 δηλώσεις, σε ένα ποσοστό (45%) από αυτές, οι σπουδαστές αποτιμούν θετικά τον ρόλο του επόπτη υποστηρίζοντας πόσο *σημαντικός, βοηθητικός, καθοδηγητικός, συμβουλευτικός* κ.ά. είναι κατά την πρακτική τους άσκηση. Τα ευρήματα αυτά είναι αντίστοιχα με την έρευνα των Χατζηδήμου-Ταρατόρη (2006, σ. 485) στην οποία αναδεικνύεται ο ρόλος του επόπτη-παιδαγωγού ως *σημαντικός* (33,7%), *καθοδηγητής* (23,1%) και *συνεργάσιμος* (19%).

Επιπλέον, ένα ποσοστό 20% των 331 δηλώσεων, δηλαδή 2 στις 10 δηλώσεις, εστιάζονται σε κριτικές επισημάνσεις και αρνητικά σχόλια για τον ρόλο του επόπτη-παιδαγωγού υποστηρίζοντας βασικά ότι δεν υπάρχει ενιαία γραμμή και κοινή κατεύθυνση σχετικά με τις οδηγίες και την καθοδήγησή τους, ότι ο επόπτης-παιδαγωγός τους προκαλεί *άγχος* καθώς λειτουργεί ως τρόπος *ελέγχου* και *επισημαίνουν* τον μη *βοηθητικό* του ρόλο κατά την μικροδιδασκαλία, αναφέροντας ότι είναι *υπερβολικός, αποθαρρυντικός, τυποποιημένος, αρτηριοσκληρωτικός* κ.ά. Αντίστοιχα ευρήματα, ότι δηλαδή ο επόπτης είναι *πηγή άγχους* (29,5%), *αγωνίας* (25,6%), *ανασφάλειας* (19,2%) και *νευρικότητας* (15,4%) αναδεικνύονται και από την έρευνα των Χατζηδήμου-Ταρατόρη (2006, σ. 485). Επιπλέον, σε έρευνα των Γεωργιάδη, Οικονόμου & Μενεξέ (2011) για το πρόγραμμα σπουδών στο Ε.Π.ΠΑΙ.Κ., οι σπουδαστές υποστηρίζουν ότι αδύνατο σημείο του προγράμματος σπουδών μεταξύ άλλων είναι οι μικροδιδασκαλίες καθώς *«σε αυτές πολλές φορές παρουσιάζονταν σύγκρουση απόψεων μεταξύ των εποπτών, με ενόητα τα αρνητικά αποτελέσματα για τους σπουδαστές»*. Τέλος, σε σχετική έρευνα του Καράμνηνα (2010) για τη σημασία του αναστοχασμού ως μεταγνωστικής διαδικασίας κατά την διάρκεια της πρακτικής άσκησης των σπουδαστών του Ε.Π.ΠΑΙ.Κ. με μικροδιδασκαλία, αναδεικνύονται κριτικές επισημάνσεις για το πλαίσιο διεξαγωγής της μικροδιδασκαλίας.

Στο σημείο αυτό είναι αξιοσημείωτο, ότι ένα μεγάλο ποσοστό (35%) από τις 331 δηλώσεις, αναφέρεται σε προτάσεις και επιθυμίες των σπουδαστών για το πώς μπορεί ο επόπτης να λειτουργήσει πιο αποτελεσματικά υποστηρίζοντας ότι οι απαιτήσεις για την μικροδιδασκαλία είναι αναγκαίο να έχουν ενιαία κατεύθυνση, δηλαδή να υπάρχουν κοινές οδηγίες για όλους τους επόπτες. Ακόμη, στις δηλώσεις αυτές φαίνεται ότι οι σπουδαστές επιθυμούν ευελιξία στην χρήση των εντύπων που απαιτούνται

από αυτούς, προτείνουν πριν από την παρουσίαση της δικής τους μικροδιδασκαλίας να γίνεται προβολή παλαιότερων μικροδιδασκαλιών για την εξοικειώσή τους αλλά και επιθυμούν ο ίδιος ο επόπτης να παρουσιάζει ενώπιον τους μικροδιδασκαλία ως πρότυπο πριν να ξεκινήσουν οι ίδιοι (βλ και Καράμηνας, 2009). Επιπρόσθετα, προτείνουν να είναι ο επόπτης σχετικός με το διδακτικό αντικείμενο, να είναι ίδιος σε όλες τις μικροδιδασκαλίες που παρουσιάζουν, αρκετοί από αυτούς υποστηρίζουν ότι θα έπρεπε να είναι 2 οι επόπτες σε κάθε μικροδιδασκαλία κι ακόμη ότι οι επιλεγμένοι επόπτες πρέπει να είναι έμπειροι αλλά και πιστοποιημένοι με αξιολόγηση.

Με βάση τα ευρήματα της έρευνας, προκύπτει ότι ο ρόλος του επόπτη-παιδαγωγού αποτιμάται θετικά από το 45% των 331 δηλώσεων των 164 σπουδαστών που συμμετείχαν στην έρευνα ενώ ένα σημαντικό ποσοστό (55%) των δηλώσεων αποτιμούν αυτόν είτε με κριτικά σχόλια και αρνητικές επισημάνσεις είτε κυρίως επιθυμούν και προτείνουν αλλαγές ως προς τον ρόλο του.

Όπως, λοιπόν, προκύπτει από την συγκεκριμένη διερεύνηση, οι σπουδαστές αξιολογούν μεν θετικά τον ρόλο του επόπτη-παιδαγωγού αλλά παράλληλα σε μεγάλο ποσοστό τον αποτιμούν και με κριτικές αναφορές και κυρίως προτείνουν αλλαγές και καταθέτουν τις απόψεις τους για το θέμα αυτό. Για τις προτάσεις αυτές έχουμε να επισημάνουμε ότι η πρόταση μεγάλου ποσοστού των δηλώσεων των σπουδαστών για προβολή σε βίντεο μικροδιδασκαλιών πριν από την δική τους παρουσίαση είναι όχι μόνο απαραίτητη αλλά και αναγκαία προκειμένου εκείνοι να εξοικειωθούν με το πνεύμα και τις απαιτήσεις της μικροδιδασκαλίας. Ακόμη, θεωρούμε απαραίτητο ο επόπτης-παιδαγωγός να παρουσιάζει ο ίδιος μικροδιδασκαλία πριν αρχίσουν οι σπουδαστές να παρουσιάσουν τη δική τους. Επίσης, κρίνουμε ότι δεν αρκεί ένας επόπτης απλά να είναι παιδαγωγός, εκπαιδευτικός με μεταπτυχιακές σπουδές ή σχολικός σύμβουλος για να αναλάβει αυτόν τον απαιτητικό ρόλο, αλλά ενδεχομένως θα πρέπει να έχει και πιστοποίηση από το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ., πλέον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π., κατά την οποία θα έχει αξιολογηθεί με μικροδιδασκαλία ή θα έχει μεταπτυχιακές σπουδές στην εκπαίδευση ενηλίκων. Έτσι, θα έχει τη δυνατότητα να εμπνεύσει τους σπουδαστές γνωρίζοντας την τεχνική αυτή βιωματικά και παράλληλα θα είναι ικανός να πραγματοποιήσει και ο ίδιος μικροδιδασκαλία στην αρχή των συναντήσεών του με τους σπουδαστές πριν εκείνοι ξεκινήσουν τις δικές τους παρουσιάσεις (βλ. και Παπούλια-Τζελέπη, 1992 ; Καράμηνας, 2009).

Επομένως, με βάση όσα προαναφέρθηκαν είναι φανερό ότι ο επόπτης – παιδαγωγός θα πρέπει να έχει αυξημένα προσόντα, και άρα να υπάρχουν αυστηρότερα κριτήρια επιλογής του από την Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. ώστε να μπορεί

να αντεπεξέλθει αποτελεσματικότερα στο σύνθετο και απαιτητικό του έργο (βλ και Καράμηνας, 2009).

Βιβλιογραφία

- Cohen, L. Manion, L. & Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχιμο.
- Γεωργιάδης, Μ., Οικονόμου, Α. & Μενεξές, Γ. (2011). Οι αντιλήψεις των σπουδαστών του Ε.Π.ΠΑΙ.Κ. της Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. για το πρόγραμμα σπουδών τους. Στα: Πρακτικά με θέμα: «*Τεχνολογικές Εξελίξεις και Διδακτικές Εφαρμογές στην ΤΕΕ*». Αθήνα 16-17 Δεκεμβρίου 2011. Στον δικτυακό τόπο: http://oiko.files.wordpress.com/2011/12/georgiadis_oikonomou_menexes.pdf (06/08/2014).
- Γεωργούσης, Π. (1980). *Παιδαγωγικοί Νεωτερισμοί*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Γιαννακοπούλου, Ε. (2008). Η μικροδιδασκαλία στην εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων: Από την ανατροφοδότηση στον αναστοχασμό. *Εκπαίδευση Ενήλικων*. 14.
- Ιακωβίδης, Γ. (1999). Η μικροδιδασκαλία, ο ρόλος και οι προοπτικές της στη διαμόρφωση του εκπαιδευτικού προφίλ του καθηγητή της τεχνικής-Επαγγελματικής Εκπαίδευσης. Στο: *1^ο πανελλήνιο Συνέδριο Μικροδιδασκαλίας*. Ε. Ταρατόρη κ.ά. (Επιμ.). Αθήνα-Αλεξανδρούπολη: Εργαστήριο Διδακτικής Μεθοδολογίας ΠΤΔΕ ΔΠΘ.
- Καράμηνας, Ι. (2010). Η μικροδιδασκαλία ως βασική τεχνική εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών της επαγγελματικής και τεχνολογικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Διαπιστώσεις, προεκτάσεις και προοπτικές. Στο: Ρ. Καλούρη κ.ά. (Επιμ.) «*Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής και τεχνολογικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα*», Συνέδριο της Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.. Αθήνα, 11 & 12 Δεκεμβρίου 2009. Αθήνα: Σύλλογος Εκπαιδευτικού Προσωπικού ΣΕΠ- Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε..
- Καράμηνας, Ι. (2010). Ο αναστοχασμός ως μεταγνωστική διαδικασία κατά την πρακτική άσκηση των εκπαιδευτικών με μικροδιδασκαλία: Η περίπτωση των σπουδαστών του Ε.Π.ΠΑΙ.Κ. στην Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.. Στο: «*Μαθαίνω πώς να μαθαίνω*», Συνέδριο του ΕΛΛΙΕΠΕΚ. Αθήνα, 7, 8 & 9 Μαΐου 2010. Τα Πρακτικά σε ηλεκτρονική μορφή: http://www.elliepek.gr/documents/5o_synedrio_eisigiseis/Karamhnas.pdf (12-08-14).
- Καψάλης, Α. & Βρεττός, Ι. (2002). *Μικροδιδασκαλία και άσκηση διδακτικών δεξιοτήτων*. Αθήνα: Ατραπός.
- Κουγιουρούκη, Μ. (2003). *Ο ρόλος της Μικροδιδασκαλίας στο πλαίσιο της Εκπαίδευσης και της Επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών*. Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη.
- Παπούλια-Τζελέπη, Π. (1992). Εργαστηριακή παιδαγωγική άσκηση και εκπαιδευτική τεχνολογία: Τρεις θεωρητικές προσεγγίσεις χρήσης του Video.

- Στο: Γ. Φιλίππου & Μ. Καΐλα (Επιμ.). *Σχολική εμπειρία. Θεωρία και πράξη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Πλαγιανάκος, Σ. (2006). *Διδακτική Επαγγελματικών Μαθημάτων*. Τόμος Β'. Αθήνα: Έλλην.
- Ταρατόρη-Τσολκατίδου, Ε. (1999). Νεωτερισμοί στην Εκπαίδευση των Εκπαιδευτικών: Το παράδειγμα της μικροδιδασκαλίας. Στο: *1^ο πανελλήνιο Συνέδριο Μικροδιδασκαλίας* Ε. Ταρατόρη κ.ά. (Επιμ.). Αθήνα-Αλεξανδρούπολη: Εργαστήριο Διδακτικής Μεθοδολογίας ΠΤΔΕ ΔΠΘ.
- Χατζηδήμου, Δ. & Ταρατόρη, Ε. (2006). Ο ρόλος του επόπτη στην εφαρμογή της μικροδιδασκαλίας: Μια εμπειρική προσέγγιση. Στο τιμητικό αφιέρωμα στον καθηγητή Θ. Εξαρχάκο: Αναγνώριση. Επιμ. (Α. Τριλιανός κ.ά.). Αθήνα: ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Χατζηδήμου, Δ. (1997). *Η μικροδιδασκαλία στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Μια θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη.

Abstract

In this study we investigated the views of students of EPPAIK for the role of teacher-supervisor during their practical exercises in micro-teaching. The research involved 164 students from five different parts of EPPAIK for the academic years 2009-2013. As a research tool it was used the questionnaire with open questions. Of the 164 students and after analysis of the context they were 331 statements, which are divided into three thematic categories. Specifically, in 149 of them (45%), students assess positively the role of supervisor-teacher, in 66 of them (20%) criticize while in 116 (35%) make suggestions and express desires for his role. Based on this classification we can understand that the role of the supervisor-teacher valued positively by 45% of the statements of students who took part in while a significant proportion (55%) of statements expressed critical comments and negative remarks or mainly wanted to propose changes in his role. As basic recommendations students expressed their desire that supervisors have a specific direction, meaning common guidelines for all about implementation of micro-teaching as well as the need to exist flexibility in the documents that are required of them by the students. In addition, students would like to watch videos from other students and also the micro-teaching supervisor to perform his microteaching on his own before the students present their own.

Key – words: Microteaching, teacher-supervisor, practical exercises.

Ιγνάτιος Καράμηνας

Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ, Εκπαιδευτής Ενηλίκων
Πόντου 13, Νίκαια, 18454
Τηλ.: 693735967, e-mail: ikaraminas@gmail.com